

60 pokladnicem učinil a jemu přikázal spěšně, aby žádným obyčejem základu nov
 nevězil, ale věrnost, kteráž bratr v čas potřebnosti nuti se bratru ukázati, a aby
 lidu milostivě sebral, kterýmž by jej z jehi mohl vysvoboditi. A pak najjasnější
 Jan, milostivými hnutí jsa bratra probarmi, listy do rozličných krajín rozeslal jest,
 knižce a pána pana Václava, římského a českého krále, pána svého, vězie, odporně roz-
 líčné proti pánom v svých listech složiv knsy, je proti pánu svému a bratru najmi-
 lejšímu dovodě velmi nespravedlivě a k tomu pravě, že veliký žold chce dáti,
 aby mohl bratra svého zase vyprostiti. A zvěděše to všickni, což žold milovali,
 kteříž prve zadost spravedlnosti jim se státi museli, opustivše spravedlnost, obra-
 tili si se ku pokladu dávajícím. A tu zvonec silni sú rozličnými radami, že již svým
 zvukem všecky království neslušnosti po končinách světa roznesl jest. Znamenajice
 pak některé páni sladkové pokladu a žoldu dary, kteříž prve přivěšením pečeti
 svých ne listivú lásku, ale pro spravedlnost byli sú se spojili se pány: ty čeravenost
 poběhlé pánom učinila a neupřimé, a tak většie listivosti počátek pošel jest, neb
 usly libé, alias sladké, věci mluvie, srdcem listivosti nepravost rozmnožují; skrze
 to jeden druhému těžko bude věřiti a to spadne a obrátí se k jich potomkum.
 70 Ale osvícený Jan, vévoda gerlicský již řečený, veliké množství lidu shromadiv
 do Prahy jest přijel, ne aby nadarmo množství sebral, ale aby krále, bratra svého
 a pána, věrně zprostil. Páni pak, kteříž krále v své moci měli sú, zvěděše to, na
 hrad Krumlov páne Jindřichu z Rožmberka přinesli sú. Ale již řečené knižce
 u města Budějovic položil se jest a skrze to páni mordum i jiným neslušnostem
 80 to léto umenšenie jest utrazeno. Král pak znamejš, že málo co jiného může jemu
 prospěti, jedno ty věci, kterýchž páni pro obecné zemské dobré žádali sú, jim chtěl
 by dáti a pečeti najjasnějšího bratra svého Jana svrchnapsaného listy upevniti.
 Co více, diem krátce. Všecky věci, kteříž páni přivodili sú, psányt sú a pečeti
 upevněny. A tak přiměje jsú položena. S těm Velebnost královská jest puštěn.
 85 A když chciše lid se rozjeti, každý z žoldu svého napomnal jest knižce listem jeho,
 kterýž, když byl král puštěn, zbačen jest byl úřadu nad pokladý a pro nezaplacení
 žoldu od žoldnětuoř svých mnoho haněnie trpěl. Knižce pak nad králem dobroty
 a bratrstvie ukázal jest milostivost, jej vysvobodiv. Ale král knižcei rozmnožen
 nevěry dal, neb kráľuov z úzkosti vysvobodil jest zástup a knižceim zástup v kládě
 90 král pevně zavřel jest.

1 utěšenie potěšeni - 2 bñhlost vzdážitich novin zbehlost demnich zpráv (diehtna exercitia novitatum) - 6 jest obkázáno je učiněno - 8-9 jímě se přihodilo těžce pastini bylo zatežko vzdáti se - 9 zmlisio mlisio - 12 uslavěnost stálost, pevnost (consentiant), zkažené zahuha (destructio) - 14 milostivú zprádu laskavou nápravou, zdoimniti obizěnie odstraniti bñemena - 16 k svému štáku k svému dlu, povolání (in actum sum) - 18-19 romyšná radu uvážilid pořadu (matico consilio) - 19 zprázi řekl, vyslovil - 21 zdnyšný vymyšlený, záměrný - 21-22 se lípě z obrukou jsou olupovány o důchody - 23 na všák den každý den, den po dni; kvajina země - 26 obyvklo jest zvyklo si, má zvyk - 26-27 z stara dáma od dávnych dob - 27 kvěšidelného křihu kvilivého (lamentabili) křiku, nákn - 28 zaslěžití vydobytí, vymoči - 29 popudný popudlivý - 30 uslavěnost stálost, pevnost - 31 domněto se domnvaie se; prvé dítě - 35 nahlost prnd-

kost, prochlivo (vehementiam) - 37 seděš usedneš - 39 milovníci obilenci, mlci - 41
 užitie umie; by kdyby - 44 stavenie zadřzeni, zajmuti - 45 obradami se obrázitie poslami se
 zabezpečiti (diversa structura se muniens) - 45-46 zlost napravovosti zly skutek nespravedi-
 nosti - 50 prvoolan vyhlášen - 55 mnohými obyčejí rozličným způsobem - 56 bramborský
 nosi - 57 gerlicský zhotělecý - 58 základ peněžní záruka (thesaurus) - 60 z jehi ze
 bramborský - 63 vězie vězni - 63-64 odporně... složiv knsy odporující složiv artikuly (contrarie
 zajet - 63 vězie vězni - 65 dovodě dokaznie (approbans), žold vyřcupně (stipendium) - 71-72
 formans articulo) - 73 alias jinak, neboi - 80 umenšenie jest utrazeno
 by čeravenost poběhlé pánom učinila stud způsobil, že zbehli od páni (hos rubicunditas
 apostatas dominus reddat et perversos) - 73 alias jinak, neboi - 80 umenšenie jest utrazeno
 apostatas dominus reddat et offensa, srazilo se se znamenem, t. j. nastalo zmenšenie, úby-
 dosl, překlad: diminitio est offensa, srazilo se se znamenem (approbans) - 85 z žol-
 tek - 82 upevniti svrditi - 83 přivoditi si uváděti, t. j. se souhlasem (approbans) - 85 z žol-
 tu... napomnal jest upomnal o žold - 88-89 rozmnoženie nevěry dal rozmnožil nevěru, t. j.
 nedodržení umluvy - 89 z úzkosti... v kládě v lat.: a cippo (z klády)... in cippo, knižceim
 zástup knižecí přivřezenci

STÍŽNÝ SPIS PANSKÉ JEDNOTY KRÁLI VÁCLAVU IV.
 (r. 1397)

5 Najjasnější knižce, pane mouj milostivý! Kterak utěšené jest a chutné, alias
 libé, lidem přebývat v království, kdež milostivý, tichý král a pokojný králov-
 10 stvie své věrně spraviv radami, kterýž ne milovníkum darov volá do rad, ale
 počtivě obecně dobré věrně vážíce. Neb v kterém koli království mnoho hubených
 5 a rozběžných, alias neznámých, rad se děje, to království v sobě ovšem zle se zpra-
 vuje. Vysost ciesařstvie, proč sic nenásledovali nejnepravenějšího otce Vašeho
 Karla šáhpěti, kterýž země své šlechtiče, cizozemce i hosti znamenitě a chvály
 10 hodně, všim srdcem miloval jest, s kterýmžto krajínu a země obdržel jest. Ale hluku
 cóm království poručil jest úřady, zřetelnú múdrosti jich hledě zpravovávnie,
 15 každého způsobil byti v svém řádu, všecky věci hledě s radu pánuov; řiši a králov-
 stvi českému na všák den čest rostla jest rozmnoženie a vítězství, neb přejasně
 paměti otce Vaš najnepravenější rozumných panských požíval rad, kteřížto
 20 po smrti jeho skrze novotné pány od Vysosti rady jsú odlúčeni. Všák svú nepřemo-
 ženú moci stavý všech zpravovávni dosti plně zjednal jest, panose v svém pořádu,
 15 měšťany též v svém, takže některé ženkujic pivu, některé šli obuv, některé vykrmu-
 jice dobytek, droby dělajice, že jeho páni a panose mohli se k boji hoditi. Slavné
 20 svých kuptevní užítukom radovali se. Nebo pro ně hiedko neb nikdy války nedály
 sú se, neb Jeho Jasnost znamenal jest, že měšťané málo se k boji hodili. Slavné
 25 knižce, najmilostivější panel. Má všetečnost nemuž se nadiviti, že korunu cí-
 sařské až do tohoto času hlavy Vaše Vysosti nepřikryli ste, kteříž však otec Vaš
 Vám i bratřim Vašim velikými dary a úsilími dobyl jest, a čest svaré říše dali ste
 30 cizozemci, alias hosti, korunu hlavy Vaše služebniku. A z toho Vaše Vysosti
 a království českému mnohé škody a křivdy staly sú se. O, Vysosti ciesařstvie, proč
 35 proč tak dlouho slovy pěknými a lahodnými v zavěšen drželi ste ciesařstvie? Proč
 tak dlouhy čas trpěli ste křivého papeže, proč tak dlouhy čas více křesťanské bládniti

Schick
 Casanovi
 Casanovi

Lasika & zidani

Nasere

X y u u

bloupan

silnami

komade

pacet

W. C. Wood

postrann

Stehinsky

hoai

dopusili ste, poněvadž té věci byli ste rozumnými přičinami sůdce a nejvyššího rozdílece postavení? Proč takoví chtivost nevěru židovskú mlouvali ste, je milujíc nad věrné křesťany, je také nad protoky páne povyšuje? Proč Vaše jasnost učenyim pražské koleje studentóm a kněžím Nerovou ukrutností protivila se, neukazujíc jim Vašic jasnost lásky, neb některé ste jimali, jiné sthnali, jiné topili, jiné hřebelci jako hovada cđili, jiné bli ste kyli, žádáte jim jakožto přejasný otec Váš neukazuje pomoci, ale kládamí, okovy i škeřilými haněním i mnohokrát zahnbavolá ste? Najosvěcenější kniežeti Křelkými Vaše upřemé svědomie bylo obdádno radami, když všechny kostely pražské zhlupiti chtěli ste, z ornaturov, alias odložb, a svátosti Bojnit se zajistě, že jasnost Vaše jakožto Nábocchodonozor pro neslušností svrchu učiněné božie rány neujde a pro neustavičnosť Vaše mysli. Z králov nejjasnější, synu najjasnějšího otce Vašeho Karla, kterak velmi zlým tožumní byli ste obličeni zatrohlavena, když osvícené knieže a pána, pana Josifa, markrabí moravského, a urozeného pana Bočka z Kunštáta, jinak z Poděbrad v Vašem i Vašich klejtu zjišili ste! Na kráčet zajistě takové věci nepřijímějš, ale vypovědění slov viery hodě. Povyšeny nad kniežata, slavný panel Dětinští zajistě radú Vaše Slavnost jest převrácena, že království české, dávnie časy štepene, netbanlivě dopustili ste žkazati, s pány Vašimi a království šlechtiči v smýru dobroitvi netbali ste do této chvíle vřiti, s nimižto však všechny škody, všechny neslušnosti Vaše Slavnost najposlez musí přemoci. Neb jasnost Vaše vřipně rač pohledět na ty, kteréž sobě nové zdělali ste pány, z krasnic blata vyzdvihli ste a na škodu biedy Vaši jasnosti zdělali ste. Nebo bude-li Vaše jasnost děle nich rady požítvá, zpravovaně těla i království bude moci být zbaveno, neb darové a panování přitahují, jichžto lhost jim přestati neopuště, alias nepřestává. Tak dádíc jasnost Vaše záplatu jako děbel svěmu služebníkú. Poněvadž zajistě bázem božie počátek múdrosti, z prstí jakožto jiný člověk jste stvořeni a duše: odporné věci opusite, kteréž tělo a vnitřního člověka nakazují. Boha zajistě pravým srdcem mlujite, zmnžlosti královskú dětinské věci zavrzte, poněvadž dáyno dětinské třevence zedráli ste! Neb porozuměj Vaše jasnost, kterak znamenie Iva jest rakovými obalené stupni, neb vnie větruv vře odporné a protivní! Aby zajistě všechno brzo sebranie zavřením věrnými zavěno bylo, s pány Vašimi jednouti smluv držte, ráde věrné, hodfáte k radě, zvolte, alias vyberte, lostruv se varujte, spravědlost vyzdvihněte, uspravědlost mlujite, světlo křesťanstva plamennými učěníe hotěti stkrčelostmi! Sami na se budúcně pámatujte, abyšie koruny svateho římského císařství, kteréž otec Váš velikými dobýl jest úsilím, tak pevně drželi, aby z Vašich a Vašich bratři ruka v moc jiných nepřišla. A v tom také rozmoženie jasnosti, chvála, čest a veselé ode všech lidí se okáže.

1 alias jinak, neboli - 4-5 hubených a rozštěpých kusých a rozprýřených (exilia et vago) - 8 hubě dav (cohort) - 10 zřetelnú múdrostí prozraťavou moudrosti (perspicua sagitate); zpravování vláda, řízení - 14 novorné pány s nedáyno udelány šlechtičským titulem (novellos dominos) - 15 zjednal jest uspořádal, v svém počátku zvláštním řádem

manikín vs. vešker!

- 17 chování se žviti se (annuiti) - 20 má utěšnost já zpoodily, počestily (stoliditas) - 25 v zavelžení držeti ste ve věku jste udržovali (in suspensio) - 26 křivobé pápeže (antipapam) t. j. v zavoropaže avignonského v době velké schismatu západního, od r. 1378 (počínaje Klimentem VIII.) - 27-28 nejvyšší rozdílece nejvyšší rozhodci (supremus arbiter) - 28 nevěru židovskú nevěrné, nevěřící židy - 34 křelkými nevěrnými, věrolomnými (fragilibus) - 36 Nábocchodonozor II. (605 až 562 pt. n. l.) jeden z nejslavnějších babylonských králů, který je v bibli lčen jako náslinik porcovany za to sšlenstvím; o jeho pokročení srov. Dan. 4,30 - 40 v klejtu když ml gletje, t. j. ochranný prývod - 43 Pate Slavnost jest převedena Vaše výsost jest svědca (pater) - 44 štepene přestované (plantatum) - 47 vřipně s druhým (imaginative) - 51 záplata plat, odměna (solatium) - 55 dětinské třevence dětské stěpence - 56 rakovými obalené stupni doslovy překlad z lat.: canci involutum gradibus, obklopeno raky - 60 stvořeni nádhernami (splendoribus)

CESTOPIS T. ZV. MANDEVILLŮV

Časťy překlad tohoto nejoblíbenějšího středověkého cestopisu vznikl kolem roku 1400 v okolí krále Václava IV. prač dvořana Vavřince z Březové, který pro útočské prostředí složil také snář a světoevu kroniku. Vavřinec překládal z německého zpravování meuského kanovníka Otry von Diemeningen, jež bylo přeloženo z francouzského originálu s přihlednutím k překladu do latiny.

Mandevillov cestopis je typické středověké vyprávění, blížící se svon fantastičnosti popisům cizích krajin a jejich obyvatel, jaké známe ze soudobé bytiské epiky. Konvenční rytické literaturě se blíží i vloženými epizodami a ústřední postavou anglického rytce Johna Mandevilla, který je v dle označován za autora. Mandeville prý odejel z vlasti roku 1322, procestoval Evropu, severní Afriku a velkou část Asie, navštívil několikrát Palestinu, sčovní vojenský snúžnu egyptskému a velikému chánu mongolskému; ve skutečnosti je vyprávění opsáno z neprozamanitějších pramenů nebo je dílem čiré fantazie. Za skraceného autora originálu býval pokládán italský lékař Jean de Bourgogne. Spíše se však zdá, že jim byl italský klerik Jean d'Outremense (dříve zvaný též des Prez), úředník při biskupském dvoře (1338 až 1400). Dílo se přes svou fantastičnost a nepřesně podobnost, nebo spíše právě pro ni, lhlilo; hovělo tehdejšímu vkusu. (lčení nádhery a bohavstí cizích krajin, vojenských úspěchů a pod.), bylo čteno po celá staletí a stalo se i žvou knihou četby lidové.

DVADCATÝ ROZDIEL

praví o jedné potvoře, jenž má způsobu člověčí až do pasa, a spodek jest kozí

V epijské písni jest mnoho svarych písemnkov a bratři, jenž mnoho věcí divných často vídají. Nebo biesé před jednoho přišla divná potvora jako člověk s velikýma ostrými rohoma, kteréžto na své hlavě mjiěské, a biesé podobna k člověku od vrchu až do pupka, a zdolu mjiěské kozí způsobu. A když ji zaklana boží písemník boží moci, aby jemu pověděla, co jest, tehda ona odpovědě a vece, že by bylo smrtedlné stvořenie jako i on, a prosieše toho písemníka, aby za ni buoha prosil toho, jenž je s nebe sestúpil a v tělo panny se vsadil a těm vykúpil vesken lidský národ; a inhd zmizela před nim. A potom té potvory tělo bylo nale-

Bozi heřl

weis, als wir euch des sunderlich gelawben und getrawen und als euch ouch des Enderlein unser undermarschalk und liber getrewer underweisen wirdet. geben zu Wirzburg an sand Niclas abende unserr reiche des Behemischen in dem 35 und des Romischen in dem 32¹ jaren.

1397
Dec. 5

[*in verso*] Dem burgermeister rate und burgern gemeinlichen der stat zu Frankfur unsern und des reichs liben getrewen.

Ad relacionem Borziwoii de Swinar
Franciscus canonicus Pragensis.

5

D. Klagen über den König nr. 9.

1397
c. Dec. 23 9. Artikel über Forderungen und Klagen¹, von den Kurfürsten dem K. Wenzel mitgetheilt. 1397 c. Dec. 23 Frankfurt.

10

W aus Weimar. Großh. und Herzogl. Sächs. Gesamtarchiv Registrande E fol. 1 nr. 1 cop. sec. 15, aus dem Wittenberger Archiv. Wo nur 1 Punkt über u stand, ist, wie wo 2 Punkte darüber waren, ũ gedruckt worden.

Diß sint die artickel, die die korfursten dem Rõmschen kõnige geschriben han.

1397
Dec. 23

Item uf dem sonnendage vor winachten anno etc. nonagesimo septimo quamen die kũrfursten zu dem kõnige gen Franckfurt. und do fordert der kõnigk an sie, das sie im die artickel anderwerbe geschriben geben. und also gaben sie im die nachgeschriben artickel.

[1] Zũm ersten von der zweidracht als von der widerbebsten^a wegen von Avinian etc., das solt unser herre der kõnig richten, wann er das mögeliç dete und das ouch wol entrichtet, wann er sich darunder arbeiten wõlt und auch von rechtes wegen thun solt.

[2] Item von der bullen als der babst den fũrsten geschriben hat von dem, das der kõnig zu Franckrich Janue^b des riches stat inne hat, mit dem sich die Florencier^c verbunden haben widder ander des riches stet in Lamparten: da solt unser herr der kõnig sin botschaft umb bestellen und schaffen das das^d abgethan werde, [2^a] wann es die stet darumb thun das sie meinen das unser herre der Rõmsche kõnig den von Meylant einen herzogen und zu Pafyhe einen graven gemacht hat uf des riches stet geschluß gũter etc., das unser herre der kõnig widderuff und abthun sũlle, wann er des kein mõge und macht hat zu thun und grũplich widder das rich ist.

[3] Item das das heilige riche vil lande und stet verlũst umb^e versũmeniß, das is^f nicht gehanthabt noch geschutzt wirt, mit namen nicht allein in Lamparten, sunder in Saphoyen^g, Flandern ein teil, zu Brabant, Camerech^h das bistum, die bistum und stett Mecz Tollenⁱ Wirden. und da sal unser herre der kõnig zuthun und die widder zu dem riche thun brengen und dabi behalten.

[4] Item unsers herren des kõniges frũnde hatten Berne^k inne in Lamparten, do der von Meylant kriegt mit den von Bern; und gaben das dem von Meylant inne und namen gelt darumb, von der wegen Berne dem rich engangen ist, und das unser herre der kõnig zu dem riche widder brengen sal.

a) W widerbessern. b) der letzte Buchstabe doch wol als e widerzugeben. c) W Florencian. d) om. W. e) om. W. f) W ist. g) W Sathoyam. h) W Camereth. i) W Mecz Cõllen. k) W Bern mit übergestattem Hakenstrich, der an das schließende n anknüpft ist

40

[5] Item das unserr herre der kōnig gibt sinen fründen membranen versiegelt mit ¹³⁹⁷ _{c.Dec. 28} siner majestat ingesiegel, darin man mag schriben was man wil: meinen unser herren, das unser gnediger herre der kōnig sie lasse wissen was er mit den membranen versiegelt habe, und begeren unser herren die k̄urfürsten zu wissen was also uf die membranen
5 geschriben si, wann dem riche grosse schaden entsten mag und macht daran gelegen ist, als sie underrachtet sint, sie auch zumal unmōgelych d̄nket das man die membranen also geben hat.

[6] Item das, van unbeschirmniß^a und das das rich nit vestenclich gehanthabet wirt, es sint kriege in allen landen des riches, und nieman weiß v̄or wem er das recht
10 bitten s̄lle ader mōge, das er dabi behalten und beschirmet werde. darumb bitten die k̄urfürsten und begerent, das unserr herre der kōnigk zu ien komme und ien ende und ūbrichtunge gebe, das auch not ist, wann sie das nit lenger mogen verziehen, und einen dar̄uber gebe^b der des macht hab der ien ūbrichtung t̄u und sie beschirme.

[7] Item von den z̄ollen und anderr^c sachen die^d unser herre der kōnig gibt etc.,
15 begeren sie, das man die^e abth̄u.

[7^a] Item das er widderruffe den nuwen zoll zu Wirzburg.

[8] Item das man stede und andere l̄ude leidiget v̄or das riche umb geringe sachen, da man sie unmōgelych umb leidiget und doheyme wol entrichtet. und das
20 kompt alles von des wegen das sie niemant haben von den ien ūbrichtunge geschehe; und wan sie f̄urkomment, so geschiet^f ien kein ūbrichtung etc.

[9] Item das sich d̄er kōnig verbunden hat mit den von Krakau, das ist widder die cristenheit und wider sin bruder den kōnig von Ungern. [9^a] die f̄ürsten begeren auch, das er sich des bonts mit dem von Meylant abth̄u.

[10] Item geistlich und ander personen sin get̄ot unsch̄uldlich, die solt er
25 beschuren und das weren, das ist unredelych und wider das riche, und s̄oliches unredelyches macht dem rich ein grossen schaden.

[11] Item vil ander gebrechen die wir wissen. item sint noch vil infelle gebrechen^g schaden und unverdenklicheit von dem kōnige dem riche geschehen und ufenstanden und degelyche schaden.

30

E. Landfrieden nr. 10-19.

10. Allgemeine Landfriedensordnung K. Wenzels auf 10 Jahre. 1398¹ Jan. 6 Frankfurt. ¹³⁹⁸ _{Jan. 6}

35

M aus München St.A. Urkk. betr. die Verhh. d. kurpf. Haus. g. das deutsche Reich 121/b. 14 or. mb. c. sig. pend.; auf Rückseite die ältere Signatur roth VIII. F. 22/III. B. 1 Abth., ganz unten cōve Hand der n̄uwe lantfrid, dazu vielleicht etwas später durch konnig Wenczla gemacht ad decem annos. Bei der Ähnlichkeit von c und t in dieser Vorlage schien es gerathen überall cz durchzuführen.

40

A coll. Speir. St.A. Urk. nr. 98 cop. mb., deren Richtigkeit von Pf. Ruprecht bezeugt wird, daher c. sig. intus subtus impresso. Zuerst kommt der ganze Landfriede, dann zum Schlusse folgen die Worte Daz diese genwortige abeschrift unsers gnedigen herren des Romischen kuniges briefs über den frieden mit siner majestat anhangendem ingesiegel versiegelt von worte zu worte glich stet, so han wir Ruprecht pfalzgrave bij Rijne

a) W unbeschirmniß. b) W geben. c) W ander mit einem an r angesetzten Überhaken. d) om. W. e) om. W. f) W i mit aufgesetztem Zeichen, das wol e ist; also Kolumation, die wir aufelöst haben. g) W gebrochen.

*Archiv 8, 726, Karlsr. G.L.A. Pfälz. Kop.B. 146 fol. 6^v-9^a cop. ch. coev. und ibid. 44 1400
fol. 135^a-140^a cop. ch. nach 1480, Nürnberg. A.Konserv. Rotenburg Repert. Tit. I generalia C Aug. 20
Urkk. Büchernummer 6 cod. mb. Rotenb. Kopialbuch fol. 102^a-103^b cop. saec. 15 in.,
Köln. St.A. lib. magn. privileg. fol. 199^b-201^b cop. mb. coev., ms. de la bibl. de Gand
nr. 91 (10^a) s. S. Gënois Catalogue 231 nr. 281 (Schrift des 18 Jahrhunderts).
5
Gedruckt Goldast Reichssatzung 1, 158-160, Obrecht apparat. jur. publ. ed. 1696 pag. 55-62,
Lehmann Speyr. Chr. ed. Fuchs 1711 pag. 733^a-735^b, Müller Reichstagstheatrum
unter Friedrich 1, 296-299 nr. 4, Lünig Reichsarchiv 2, 24-26 nr. 13 und 5, 224-227
nr. 73, J.J. Moser von dem Römischen Kayser 628-632, Pelzel Wenzel 2 Urk.B. pag. 63-69
10 nr. 169 nach einer Abschrift von J. G. Schwandner (aus der Angabe des letzteren l. c.
pag. 69 ist nicht zu entnehmen, ob die Vorlage in der Wien. Biblioth. ein Original ist;
Pelzel l. c. pag. 411 nt. 1 nimmt zwar so an, läßt aber gleich die Ungenauigkeit folgen
den Fundort als das Wiener Archiv zu bezeichnen; Spieß, Aufklärungen in der Gesch.
und Diplomatik 100, erkennt auch ein Original hier), Janssen Frankf. R.Korresp. 1, 518
15 nr. 915 aus Handschrift im Privatbesitz (sehr übereinstimmend mit Obrecht l. c.). — Regest
Georgisch 2, 846 nr. 37, Würdtwein nov. subsid. dipl. 7 praef. pag. 16, Günther cod.
dipl. Rheno-Mosell. 3, 948 f. nr. 665, Böhm. Reichsgesetze 15, Mon. Zöll. 6, 85 f. nr. 81.*

In gots namen amen. wir Johann von gots gnaden der heiligen kirchen zu
Menceze erzbischoff des heiligen richs durch Dutsche land erczkanczeler allen luden
20 verkundigen wir diß beide den geinwertigen und den zukünfftigen: wie vil und
manchirley großer klegelicher gebresten irrungen und mishel von langen jaren und
zijden in der heiligen kirchen ufferstanden und noch werende sint und tegelich schedelicher
ufferstehen, davon daz das heilige Römische rich, von dem die heilige kirche
und cristenheit trost schirm und hulffe haben solde, leyder also schedelich entgledet^a
25 und gemynnert und also sumeliche gehanhabet ist, daz nit alleyne unser schrieben
sunder die kñtliche schymbar^b dait und tegeliche boße leuffte daz klerliche bewysent:
darumbe . . als unser herren und middekorfursten des heiligen Romischen richs und
auch wir von flißiger aneruffunge der heiligen kirchen, dy eynes schirmers, der fursten
herren steten landen und luten^c des heiligen riches, dy eynes vorsichtigens hanthabers
30 inneclichen begernde sint, den durchluchtigen fursten hern Wenzelaw Romischen konig
und konig zu^d Behem von langer czijt here dicke und ernstlich davon ermanet und
ersucht han ubermicz uns selben unser frunde und brieve, und yme auch eigentlichen
vorgelacht han heymelichen und offenbar syne unczemeliche und erschregliche leben
und handelunge des heiligen richs und auch soliche gebresten irrunge und mishel in
35 der heiligen kirchen und cristenheit und soliche swerliche entglydunge^e und mynnerunge
des heiligen richs dy er schedelich und widder die wyrdes synes tytels gethan und
verhenget hait: [1] nemelich^f daz er der heiligen kirchen ny zu fridden gehulffen
hait, daz der cristenheit eyne große notdurfft gewesen und noch were, daz yme als
eynem voygde und schirmer der kirchen zubehorde, und vor yn dicke und vil darumbe
40 gebeden ermanet und ersucht han; [2] so hait er auch daz heilige Romische rich
swerlich und schedelichen entgledet und entgleden^f laßen, nemelich Meylan und daz
land in Lamparten, daz deme heiligen riche zugehoret und daz riche großen nucz und
urber davon gehabt hait, darinne der von Meylan eyn dyner und amptmann waz des
heiligen richs, den er nū daruff eynen herczogen und zu Pafye eynen graven gemacht
45 hait, und hait darumbe widder synen titel und gelimp gelt genommen; [3] er hait

a) B entgledet, E entledet, A entgledit. b) A schinbar. c) M scheint ohne Vokalzeichen auf u. d) A hat k. u.
k. z. einkorrigiert in Basur. e) A entglydunge, E entledunge. f) A entglydet und entglyden, E entledet
und entleden.

¹⁴⁰⁰
^{Aug. 20} auch vil stede und lande in Dutschen und Welschen landen deme riche zugehorende, und der ein teyl^a vorkommen sint deme heiligen riche, ubergeben und der nit geachtet noch an deme heiligen riche behalden; [4] so hait er auch umbe geldes willen dicke und vil syne frunde gesand mit ungeschriben brieven, dy man nennet membranen, dy doch mit syner majestat ingesigel besigelt waren, und mochten die frunde, oder den die membranen wurden, under dem koniglichen sigel schriben waz sy wolden, davon eyne groÙe sorge ist daz das heilige riche an synen werden und nützen schedelichen beraubet und entgledet^b sy wurden; [5] so hait er auch ny keyne achte gehabt aller der mishel und kriege, dy leider manche czijt in Dutschen und in andern landen des heiligen richs swerlich und vorterplich gewesen und noch werende sint, deshalben groÙ raub brant und mort ufferstanden sint und tegelichen schedelicher ufferstehen, und hand noch paffen noch leygen noch ackerman noch kauffludde beyde man oder wib frieden uff deme lande oder uff deme waÙer, und werdent auch kirchen clostere und andere gotshusere, die daz heilige riche hanthaben und beschirmen solde, verderplichen geraubet gebrand und genczlichen sunder gotsforchte^c gewüstet und vertryben, es hait auch yderman deshalben synen mütwillen widder gelimp und recht mit dem andern getryben und noch trybet^d sunder besorgunge und achte des heiligen richs daz alsus^e versümeliche gehalden ist worden, und enweys auch iczunt nyemand fur wen er daz recht byden moge daz er von des heiligen richs wegen dabic behalden und beschirmet werde; [6] er hait auch, das erschreglich und ummenslich ludet, mit syns selbes hand und auch ubermicz ander ubelteder die er by yme hait erwirdige und bidderbe prelaten paffen und geistliche lude und auch vil andere erbar lude ermordet erdrenket verbrand mit fackelen und sy jemerlichen^f und unmenßlichen widder recht getodet, daz eyne Romischen konige unczemelichen stehet und ludet. und sint auch diÙe vorgeschriben artikeler und vile andere groÙer sin ubeltad^g und gebresten als landkundig und offenbar daz sy nit zu beschonen noch zu decken sint. und han darumbeyn dicke und vil mit groÙem ßiÙe als vor geschriben stehet gebeden ermanet und ersucht, daz er sich solichs unczemelichs lebens abetede, und darczu sich stellte und arbeydete, daz die heilige kirche, dy yn als eynen Romischen konig iren voygt dicke und vil hatte^h angeruffen, zu fridden und eyneikeit und daz heilige riche widder zu synen werden landen und güteren qweme, und nützlicherⁱ mit ganzem ßiÙe gehant- habet wurde^k zu hulffe und troste der cristenheit, dy auch deßhalb swerlichen vernichtiget^l und gedruket werdet. als wir auch dem vorgeanten hern Wenczelawe als eyne Romischen konige diÙe und vile andere groÙer gebresten yn selber und daz heilige riche groÙlichen antreffende zu zijden klerlich han gesaget und beschriben geben, so han wir doch nach synen antworten und nach unser widderrede und ernstlichen^m ersuchunge, und nachdem wir diß alles auch den heiligen stul zu Rome von yme han laÙen wiÙen, noch ny befunden, daz er sich darczu gebe oder stellte, als daz eynem Romischen konige billicheⁿ zugehoret^o, daz er in der heiligen kirchen fryden, des der ganzten cristenheit groÙe noit were, wulde machen und daz heilige riche widder zu synen werden landen und güteren^p brengen und daz auch nützlicher hanthaben, als daz auch in allen landen des heiligen richs wol erschynet und küntlich ist. und wann wir diÙe^q vorgeanten und vil andere gebresten der heiligen kirchen und dem riche swerlich schedelich und klegelich anlygende, von der obgeanten

anrufunge und auch von unser eyde wegen damidde wir besunder als oberste und ¹⁴⁰⁰
 allernehste gelidder des heiligen richs¹ demselben riche verbunden sin, nit furbaßer ^{Aug. 20}
 oder me verswigen und geliden konden^a, wir müsten, als uns daz auch zugehoret und
 wir daz schuldig sin zu thüne, darczu gedenken und thun, daz das heilige rich, von
 5 welches unnützlichlicher und sümelicher handelunge diße gebresten ufferstanden sint,
 furbaßer zu hulffe und zu troste der cristenheit baß und nuczlicher gehanthabt wurde:
 so hatten wir nû leste anderwerbe dem vorgeschriben hern Wenzelaw als eyde
 Romischen konige geschriben und yn unser furderster^b ersuchunge eygentlich ermanet,
 begernde und heyschende daz er zu uns komen wolde zu Obern^c-Lanstein uff den Ryn
 10 und by uns sin des andern tages nach sante Laurencien tage nechstvergangen, daz ¹⁴⁰⁰
 heilige rich nützlichlicher zu bestellen und soliche^d große gebresten abezulegen. und uff ^{Aug. 11}
 daz wir daz gerne gesehen hetten, so han wir yn also fulleclichen und ernstlichen
 ersucht und geheyschen, also, ab er nit in der vorgeschriben maße enqweme zu uns
 uff die vorgeschriben stad und tag, so müsten wir von^e anruffunge des gemeynen
 15 landes und von unser eyde wegen darczu gedenken und thun, daz das heilige riche
 nuczlicher gehanthabet wurde, als daz auch klerlich unser brieve innehaldent. des sin
 wir uff die vorgeschriben stad und tag kkommen, und han auch andere unsere midde-
 kurfursten fulleclichen darczu verbodt mit andern fursten herren und steden des heiligen
 richs, und han gewartet von^f tage zu tage ob der vorgeschriben her Wenzelaw icht
 20 kkommen wolde diße vorgeschriben gebresten abezuleghen und daz heilige riche nüt-
 zlicher zu bestellen. und ist er doch umbe alles diß nit zu uns kkommen, und hait auch
 nymande von synen wegen eyniche sache uns furzulegen zu uns gesand. und sint²
 wir yn umbe diße vorgeschriben klegeliche und schedeliche^g gebresten dicke und vil
 alleyne und heymelich in gütlichkeit, und, alles^h daz nit gehulffen hait, vor fursten
 25 herren und steden des heiligen richs in mancher samenunge dy wir darumbe swerlich
 und kostlich gehabt han, ernstlich ersucht und gestraffet hanⁱ (und als daz auch nit
 nütz gewesen ist, so han wir daz furbaßer von yme an den heiligen stul von Rome
 bracht als vor geschriben stehet), und er diß^k alles nit geachtet hait: so konnen und
 mogen wir nit anders darinne^l gemerken und gepruben^m, dan daz er der heiligen
 30 kirchen und cristenheit und besundern des heiligen richs keyne achte und sorge me
 oder furbaßerⁿ haben wolle. und wann auch diß sunder verderplichen schaden der
 ganczen cristenheit nit lenger zu herten^o noch zu lyden ist, so sin wir mit wol-
 bedachtem müde, ubermicz vil und manchirley handelunge und raid dy wir darumbe
 35 han, der heiligen kirchen zu hulffe der cristenheit zu troste und deme heiligen riche
 zu uren und nütze genzliche uberkommen, daz wir den vorgeschriben hern Wenzelaw
 als eynen vorsumer^p entglieder und unwirdigen des heiligen richs von demselben heiligen
 Romischen riche und alle der wirde darczu gehorig zu dißer zijt wollen genzlichen
 und zumale abethün und abesezen. und wir Johann erczbischoff vorgeant, gots
 40 namen zu dem ersten angeruffen, in gerichtes stad geseßen, in namen und wegen
 unsere^q vorgeschriben herren und middekorfursten des heiligen Romischen richs und

a) *M* konnen scheint *korr.* aus konden, nicht umgekehrt, *A* konden, *B* kunden, ebenso *Polzel*, lat. Übersetzung *nequi-*
vimus. b) *A* vorderster, *M* furdester. c) *M* doch nicht 2 Punkte über o ziemlich wagrecht? d) *M* doch
 nicht wol sölliche. e) *M* doch wol von und nicht van. f) *add.* *B*, *om.* *MAE*. g) *A* diese vorgeschriben
 45 clegelichen und schedelichen. h) *B* als. i) *M* *korr.*, wol aus hait. k) *M* i *korr.*, wol aus e. l) *A* dayn.
 m) *M* hat doch o. Zw. gepruben und nicht gepruven. *A* gepruven. n) *M* ein Pünktchen über u sichtbar.
 o) *ME* herten, *A* hyrtlen. p) *AB* versümer. q) *A* unser.

1400
 Aug. 20 auch unser selbes, umbe diße egenanten und andere vile großer gebresten und sachen
 uns darczu bewegende abethun und abeseczen mit dißem unserme orteil, daz wir thun
 und geben in dißer schrift, den vorgeantent hern Wenczelaw als eyne unnützen
 versümelichen unachtbaren entgleder und unwerdigen hanthaber des heiligen Romischen
 richs von demselben Romischen riche und von alle der wirde eren und herlicheid 5
 darczu gehorende. und verkundigen darumben allen fursten herren ritteren knechten
 steden landen und luden des heiligen richs, daz sy nū furbaßer ire eyde und hulde,
 die sy des vorgeantent hern Wenczelaw personen als von des heiligen richs wegen
 gethan hart, zumal und genczlichen ledig sint, und ermanen und ersuchen sy auch
 ubermiez die eyde damidde sy deme heiligen riche verbunden sint, daz sy dem egenanten 10
 hern Wenczelaw furbaßer als eyne Romischen konige nit me gehorsam noch wartende
 sin in eyniche wiß nach^a yme auch eyniche rechte dinste gulde gude^b oder andere
 gefelle wy man die genennen mag als eyne Romischen konige geben thun oder folgen
 laßen, sūnder daz sy dy behalden vor^c den der von gnaden gots zu eyne nūtzlichern
 und beqwemlichern Romischen konige gekoren werdet. des zu glauben und orkunde 15
 han wir Johann erzbischoff zu Menceze vorgeantent diße geinwertige^d unsere brieve
 davon thun machen, mit dißen nachgeschriben offen schribern in eyner offen forme
 beschriben, und unser groß ingesigel hirane thun henken. gelesen und ußgesprochen
 wart daz vorgeschriben urteil und sententie von uns Johan erzbischoff zu Menceze
 vorgeantent, als von unser und der vorgeantent unser herren der middekorfursten 20
 wegen, an dem Ryne bij Obern-Lanstein Trierer bischtums gein Brubach zu gehende^e
 uff eyne stūle^f daselbs zu eyne richtestule¹ erhaben, als die vorgeantent unser herren
 die korfursten^g und wir daselbs zu gerichte saßen, in dem jare nach Cristi geburte
 1400
 Aug. 20 dusent und vierhundert jare in der achten indicien an eyne fritage deme czwenzigisten
 tage des mandes augusti enwenig^h vor nūnⁱ zijt in deme eylfften jare der bebstlichen 25
 gewalt des allerheiligisten in Criste vaters und herren hern^k Bonifatii von gotlicher
 versehung des nūnden babistes, in geinwertikeit der hochgebornen fursten hern Johans
 des hochgebornen fursten^l hern Ruprechts herczog zu Beyrn und palczgrave bij Ryn
 etc. sones, hern Friderichs burggraven zu Nurenberg, der edelen Philippi zu Naßawe
 und Sarbrucken, Emychis von Lyningen, Johans von Czigenhayn, Conrads ringrefen^m 30
 unser dumberrenⁿ zu Menceze graven, Reynharts zu Westerbürg, Johans von Lympurg,
 Johans von Isenburg, Reynharts von Hanaw herren, hern Nicolai Prowyn in der
 heiligen schriftte, Johannis von Wittenburg^o und Nicolai Burgmann in dem geistlichen
 rechte, hern Hermans probstes zu^p sante Georgen zu^q Colne in dem werntlichen rechte
 lerern, der vesten rittere Siffrids von Lyndaw unsers viczdūms in dem Ringaw, Johans 35
 Boßen^r von Waldecke unsers burggraven zu Beckelnheim und lieben getruwen, Henrich
 Rulmans von Dadenberg^s, Gerharts von Eynenberg herren zu Landeskronen, Friderichs
 von Saßenhusen, Romlyans von Kobern^t, Johans von Dalberg^u, Rudolffs von Czey-
 sickein^v, und andere^w vil herren rittere knechte lude geistlich und werntlich in großer
 und merglicher zall, zu geczügen zu den vorgeschriben dingen geheischen und gebeden. 40
 (*Signum tabellionatus*) Und ich Nicolaus Bertoldi von Frideberg clerik Mencezer
 bistames von babstlicher und keiserlicher macht offen schriber und des vorgeantent
 mynes gnedigen herren hern Johans erzbischoffs zu Menceze gesworn schriber, als daz

a) A noch. b) M wol nicht güde; om. B. c) A fur. d) M geinwertigen? mit Überstrich. e) A geen. f) M
 hat ein Vokalzeichen über u? g) M wol nicht körfursten. h) M sic st. ein wenig. i) BE none. k) E hier die
 2 Punkte . . vor dem Namen. l) M Vokalzeichen über u? m) A ringrevon. n) M Vokalzeichen
 45